

Trestněprávní a občanskoprávní odpovědnost zastupitelů

Mgr. Martin Pelikán

Povinnosti zastupitelů a jejich možné porušování

- **zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) (OZ)**
- **zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) (KZ)**
- **zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze (ZHMP)**
- **zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů (ZSZ)**
- **zákon č. 89/2000 Sb., občanský zákoník (NOZ)**
- **zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (TZ)**
- **zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích (ZoP)**

+ vyhlášky a nařízení územních samosprávných celků, jejich statut, usnesení zastupitelstva a rady obcí

Znalost právních předpisů

- předpokladem toho, aby nedošlo k porušení povinnosti => znalost povinností
- povinnost znát právní předpisy (povinnosti) ze strany členů zastupitelstev, členů rady a starostů

Usnesení NS ČR ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1131/2011:

„Z (...) tehdejšího postavení (a honorované politické funkce) lze presumovat (...) znalost takových právních předpisů, jakými jsou například zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“), nebo zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon“).“

Usnesení NS ČR ze dne 24. 2. 2012, sp. zn. 11 Tdo 454/2011:

„(...) samozřejmým a presumovaným předpokladem výkonu funkce starostky (městské části) je znalost zákona o obcích a statutu územně členěného statutárního města, jakožto základního podzákoného právního předpisu upravujícího pravomoci městské části, již starosta zastupuje.“

Základní povinnosti

- **obsah slibu člena zastupitelstva** (§ 69 odst. 2 OZ; § 33 odst. 2 KZ; § 50 odst. 3 ZHMP) – výkon funkce svědomitě a v zájmu územního samosprávného celku
- účelné a hospodárné využití majetku (§ 38 odst. 1 OZ; § 17 odst. 1 KZ; § 35 odst. 1 ZHMP)
- při úplatném zcizení majetku cena obvyklá (§ 39 odst. 2 OZ; § 18 odst. 2 KZ; § 36 odst. 2 ZHMP)
X odchylka při ceně nižší vždy zdůvodněna (jinak dnes právní jednání dokonce neplatné!)
- zákaz upřednostnit osobní zájem před zájmem vlastním (§ 3 odst. 1 ZSZ), jakož i informační povinnost (např. § 83 odst. 2 OZ)
- povinnost **péče řádného hospodáře** dle § 159 odst. 1 NOZ:

„Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péči řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.“

Druhy odpovědnosti

- při porušení povinnosti

(1) **občanskoprávní odpovědnost** (zejm. povinnost hradit škodu)

(2) **veřejnoprávní odpovědnost** (přestupek, správní delikt, trestný čin)

přednost odp. občanskoprávní (nález ÚS ČR ze dne 3. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 413/04)

- předpokladem vždy protiprávnost

+ některé další znaky

- u trestného činu vyžadováno zavinění (úmysl /nedbalost)

- u povinnosti hradit škodu není třeba při porušení smluvní povinnosti

=> tendence posuzovat výkon funkce člena zastupitelstva jako vztah smluvní (!)

Trestné činy

- nejčastěji trestný čin:

zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 TZ) – vyžadování úmysl k prospěchu či způsobení škody

porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 TZ) – úmysl + škoda alespoň 25 tis. Kč

porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti (§ 221 TZ) – hrubá nedbalost + škoda alespoň 500 tis. Kč

Obecná pravidla dle rozhodovací praxe soudů

- usnesení ÚS ČR ze dne 6. 6. 2007, sp. zn. **II. ÚS 265/07**

=> trestní řízení proti členovi zastupitelstva není nepřiměřeným zásahem do práva obce na samosprávu zaručeného Ústavou ČR

- usnesení NS ČR ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. **5 Tdo 827/2012**

=> jednotlivec se nemůže skrývat za rozhodnutí kolektivního orgánu

i nepřijetí rozhodnutí může však způsobit škodu (!)

- usnesení NS ČR ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. **5 Tdo 848/2010**

=> při spoléhání se na informace od advokáta (bez rozumného důvodu domnívat se, že nejsou správné), nelze dovést úmysl porušit povinnost

měl by být stejný závěr i pro nedbalost (!)

Náhrada škody

- výhodou kolektivního orgánu:

solidární odpovědnost => možnost požadovat **regresem škodu** i po dalších členech zastupitelstva (rozdělení dle míry účasti na způsobení škody!)

- územní samosprávný celek **povinnost požadovat náhradu škody**

X jinak opět porušením povinnosti (občas však „*začarovaným kruhem*“)

Doporučení

- seznámit se se všemi rozhodujícími právními předpisy (tj. vlastními povinnostmi)
- rozhodnutí průběžně zdůvodňovat
- rozhodnutí (byť jen dílčí) průběžně zveřejňovat
- uchovávat podklady pro své rozhodnutí (byť není přenesení důkazního břemene jako podle § 52 odst. 2 ZOK)
- přibrat vždy odborníky ke zpracování odborných posudků (právníky, ekonomy, stavaře aj.) – zachování rozhodování „s potřebnými znalostmi“
- věnovat se rozhodování po „dostatečně dlouhou dobu“

Kontakty

Mgr. Martin Pelikán

JUDr. Andrea Pelikánová Schelle, Ph.D., LL.M., MBA

T: + 420 603 33 86 26

+ 420 602 10 00 99

E: martin.pelikan@schelle.cz

andrea.schelleova@schelle.cz

